

Lieta C-372/21**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2021. gada 17. jūnijs

Iesniedzējtiesa:*Verwaltungsgerichtshof* (Austrija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2021. gada 1. jūnijs

Revīzijas sūdzības iesniedzēja:*Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR***Pamatlietas priekšmets**

Vācijas neatkarīgas baznīcas revīzijas sūdzība par nolēmumu, ar kuru tika apstiprināts nepiešķirt atbalstu saskaņā ar *Privatschulgesetz* [Likumu par privātskolām]; Savienības tiesību aktu piemērošana; valsts tiesiskā regulējuma atbilstība Savienības tiesībām

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

LESD 17. un 56. panta interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai, ņemot vērā LESD 17. pantu, situācija, kad kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm atzīta un reģistrēta reliģiska organizācija citā dalībvalstī lūdz piešķirt atbalstu par privātskolu, kuru tā ir atzinusi par konfesionālu un kuru šajā citā dalībvalstī vada saskaņā ar šīs citas dalībvalsts tiesību aktiem reģistrēta apvienība, ietilpst Savienības tiesību, it īpaši LESD 56. panta, piemērošanas jomā?

Ja uz pirmo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši:

2) Vai LESD 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir valsts tiesību norma, kurā kā priekšnosacījums atbalsta piešķiršanai par konfesionālām privātskolām ir izvirzīta pieteikuma iesniedzēja atzīšana par baznīcu vai reliģisku organizāciju saskaņā ar valsts tiesību aktiem?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD), it īpaši 17., 18., 54., 56. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Austrijas tiesību akti

Gesetz vom 20. Mai 1874, betreffend die gesetzliche Anerkennung von Religionsgesellschaften [1874. gada 20. maija Likums par reliģisko organizāciju likumisku atzīšanu] (turpmāk tekstā – “*AnerkennungsG*”), *RGBl.* Nr. 68/1874, it īpaši 1., 2., 5. pants

Bundesgesetz über die Rechtspersönlichkeit von religiösen Bekenntnisgemeinschaften [Federālais likums par konfesiju juridisko statusu] (turpmāk tekstā – “*BekGG*”), *BGBI.* I Nr. 19/1998 redakcijā, kas grozīta ar *BGBI.* I Nr. 78/2011, it īpaši 11. pants

Privatschulgesetz (turpmāk tekstā – “*PrivSchG*”), *BGBI.* Nr. 244/1962, redakcijā, kas grozīta ar *BGBI.* I Nr. 35/2019, it īpaši 2., 2.a, 14., 15., 17., 18., 21. pants

Atbalsta piešķiršana par konfesionālām privātskolām

17. § Tiesības saņemt atbalstu

(1) Ar likumu atzītām baznīcām un reliģiskajām organizācijām par valsts akreditētām konfesionālām privātskolām saskaņā ar turpinājumā izklāstītajiem noteikumiem ir jāpiešķir atbalsts darbinieku izmaksu segšanai.

(2) Ar konfesionālām privātskolām saprot skolas, kuras uztur ar likumu atzītas baznīcas un reliģiskās organizācijas, kā arī to iestādes, un skolas, kuras uztur apvienības, nodibinājumi un fondi un kuras kā konfesionālas skolas atzīst kompetentā baznīcas (reliģiskās organizācijas) augstākā iestāde.

Staatsgrundgesetz über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger [Valsts pamatlikums par pilsoņu vispārējām tiesībām] (turpmāk tekstā – “*StGG*”), *RGBl.* Nr. 142/1867, it īpaši 15. pants

Vācijas tiesību akti

Grundgesetz [Pamatlikuma] 140. pants, lasot to kopā ar *Weimarer Reichsverfassung* [Veimāras Konstitūcijas] 137. panta 5. punktu

Atbilstošās starptautisko tiesību normas

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk tekstā – “ECPAK”), it īpaši Pirmā protokola 2. pants, lasot to kopā ar 14. pantu

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Revīzijas sūdzības iesniedzēja ir Vācijā – taču ne Austrijā – atzīta reliģiskā organizācija ar publisko tiesību subjekta statusu.
- 2 Tā lūdza piešķirt atbalstu darbinieku izmaksu segšanai par apvienības “K” kā skolas pārvaldītāja D pilsētā Austrijā vadīto privāto pamat- un vidusskolu “E”, kuru tā esot atzinusi par konfesionālu un kura ar federālās izglītības ministres 2017. gada 27. februāra lēmumu atbilstoši *PrivSchG* 14. pantam, lasot to kopā ar 15. pantu, tika akreditēta sākot ar 2016./17. mācību gadu uz likumisko nosacījumu izpildes laiku. Ar *Bildungsdirektion für Vorarlberg* [Forarlbergas Izglītības direkcijas] 2019. gada 3. septembra lēmumu šis pieteikums atbilstoši *PrivSchG* 17. panta 1. un 2. punktam tika noraidīts.
- 3 Revīzijas sūdzības iesniedzējas iesniegto sūdzību par šo lēmumu *Bundesverwaltungsgericht* [Federālā administratīvā tiesa] (turpmāk tekstā – “Administratīvā tiesa”) ar pārsūdzēto 2020. gada 26. februāra spriedumu noraidīja kā nepamatotu.
- 4 Šajā sakarā Administratīvā tiesa norādīja, ka revīzijas sūdzības iesniedzējai Vācijā atbilstoši Vācijas Pamatlikuma 140. pantam, lasot to kopā ar Veimāras Konstitūcijas 137. panta 5. punktu, ir tikušas piešķirtas publisko tiesību subjekta tiesības. Revīzijas sūdzības iesniedzēja Austrijā neesot atzīta par baznīcu vai reliģisko organizāciju nedz ar likumu, nedz ar atbilstošu rīkojumu saskaņā ar *Anerkennungsgesetz* [Likuma par atzīšanu] (turpmāk tekstā – “*Anerkennungsg*”) 2. pantu. Tā kā Eiropas Savienība atbilstoši LESD 17. panta 1. punktam respektē un neskar dalībvalstu tiesību aktos noteikto baznīcu un reliģisko organizāciju vai apvienību statusu, Eiropas Savienības tiesībās netiek pieprasīts, lai Austrija atzītu baznīcu vai reliģisku organizāciju, ja tā ir atzīta citā ES dalībvalstī. Tā kā revīzijas sūdzības iesniedzēja neesot Austrijā likumiski atzīta baznīca vai reliģiskā organizācija, neesot nozīmes tam, ka tā ar 2019. gada 29. maija vēstuli ir atzinusi skolu par “konfesionālu”, jo šādu atzīšanu varot veikt tikai Austrijā likumiski atzītas baznīcas vai reliģiskās organizācijas. Tāpēc privātskola “E” ar atrašanās vietu D, Austrijā, neesot konfesionāla privātskola. Līdz ar to skolai neesot īpašais juridiskais statuss *PrivSchG* 18. panta izpratnē. Tā kā neesot konstatējami *PrivSchG* 17. un nākamo pantu piemērošanas priekšnosacījumi, sūdzība esot jānoraida.
- 5 Revīzijas sūdzības iesniedzēja par šo spriedumu iesniedzējtiesā iesniedza revīzijas sūdzību, kurā tā cita starpā apšaubā tiesību uz atbalsta saņemšanu attiecināšanas tikai uz Austrijā ar likumu atzītajām baznīcām un reliģiskajām organizācijām atbilstību Savienības tiesību aktiem.

- 6 Vērtējums par to, cik tiesisks ir bijis atbalsta piešķiršanas noraidījums, ir atkarīgs no tā, vai atbalsta piešķiršanu regulējošās *PrivSchG* tiesību normas atbilst Savienības tiesību aktiem, ja tie vispār šajā situācijā ir jāpiemēro.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 7 Ar baznīcām un reliģiskām organizācijām, kuras ir atzītas ar likumu, *StGG* 15. panta izpratnē ir jāsaprot ar (īpašu) likumu vai, attiecīgi, administratīvo aktu, kas ir izdots, pamatojoties uz *AnerkennungsG*, kā baznīcas vai reliģiskās organizācijas atzīti subjekti. Ja ir izpildīti *AnerkennungsG* ietvertie priekšnosacījumi, tiek piešķirtas tiesības tikt atzītam par reliģisko organizāciju. Ja reliģiskā apvienība tiek atzīta par baznīcu vai reliģisko organizāciju, tā iegūst publisko tiesību subjekta statusu. Tāpēc baznīcām un reliģiskajām organizācijām ir ne tikai īpašas tiesības, bet arī īpaši pienākumi, kurus izpildot, tās piedalās valsts sabiedriskās dzīves veidošanā.
- 8 Iesniedzējtiesa, pamatojoties uz *PrivSchG* izmantoto terminoloģiju, pieņem, ka *PrivSchG* 17. pants attiecas tikai uz Austrijā atzītām baznīcām un reliģiskām organizācijām.

Ar pievienošanas EEK *PrivSchG* šajā ziņā tika izdarīti grozījumi, šo likumu papildinot ar 2.a pantu, atbilstoši kuram Austrijas valstspiederīgajiem un juridiskajām personām tiek pielīdzināti tādas valsts pilsoņi un juridiskās personas, kuras piederīgajiem un juridiskajām personām Austrijai ir jānodrošina tādas pašas tiesības kā savas valsts pilsoņiem un juridiskajām personām, pamatojoties uz valsts līgumu saistībā ar Eiropas integrāciju. Administratīvās tiesas ieskatā no minētā nevar tieši secināt, ka, piemērojot *PrivSchG* 17. pantu, arī baznīcām un reliģiskajām organizācijām, kas ir tikušas atzītas citās dalībvalstīs, ir jāpiešķir atbalsts par valsts akreditētām konfesionālām privātskolām. Tieši pretēji, tā kā *PrivSchG* 17. pantā kā priekšnosacījums nav izvirzīta valstspiederība, bet gan likumiska atzīšana, ir atsevišķi jāvērtē, vai atbilstoši Savienības tiesībām ir pienākums īstenot revīzijas sūdzības iesniedzējas pieprasīto vienlīdzīgo attieksmi.

- 9 Šajā lietā nav šaubu, ka revīzijas sūdzību iesniegušās reliģiskās organizācijas gadījumā nav runas par Austrijā likumiski atzītu reliģisku organizāciju *StGG* 15. panta vai attiecīgi *AnerkennungsG* izpratnē. Taču tai Vācijā kā atzītai reliģiskai organizācijai ir publisko tiesību subjekta statuss.
- 10 Privātskolas saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem ir skolas, kuras neizveido un neuztur likumā paredzētās skolu pārvaldes. Likumiski atzītajām baznīcām un reliģiskajām organizācijām par valsts akreditētām konfesionālajām privātskolām ir jāpiešķir atbalsts darbinieku izmaksu segšanai. Konfesionālas privātskolas ir skolas, kuras atzinušas likumiski atzītās baznīcas un reliģiskās organizācijas, kā arī to iestādes, un skolas, kuras uztur apvienības, nodibinājumi un fondi un kuras kā konfesionālās skolas atzīst kompetentā baznīcas (reliģiskās organizācijas) augstākā iestāde. Likumiski atzītajām baznīcām un reliģiskajām organizācijām ir tiesības uz atbalsta piešķiršanu, uz kurām var atsaukties administratīvā procesā.

- 11 Visām pārējām valsts akreditētām privātskolām federācija ar konkrētiem priekšnosacījumiem un, ņemot vērā pieejamos līdzekļus, pamatojoties uz attiecīgo *Bundesfinanzgesetz* [Federālo finanšu likumu], var piešķirt atbalstu darbinieku izmaksu segšanai. Tāpēc tām nav autonomas tiesības uz atbalsta piešķiršanu. Tieši pretēji – piešķiramo atbalsta līdzekļu pieejamība ir atkarīga no attiecīgā Federālā finanšu likuma.
- 12 Tāpēc atšķirīga attieksme pret konfesjonālām un nekonfesjonālām privātskolām nevar tikt uzskatīta par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, jo valsts skolas – tāpat kā nekonfesjonālās privātskolas – no konfesijas viedokļa ir neitrālas un tāpēc konfesjonālās privātskolas ir valsts skolu izglītības sistēmas papildinājums, kas vecākiem (ECPAK Pirmā protokola 2. panta izpratnē) ļauj brīvāk izvēlēties viņu reliģiskajai pārliecībai atbilstošu bērnu audzināšanu. Šādu secinājumu izdarīja arī *Verfassungsgerichtshof* [Konstitucionālā tiesa], kas nošķirumu starp konfesjonālām un nekonfesjonālām privātskolām atzina par pamatotu, jo konfesjonālajām privātskolām Austrijā tradicionāli ir īpašs statuss. Ja likumdevējs *PrivSchG* 21. pantā valsts atbalsta piešķiršanu attiecina tikai uz privātskolām, kas lielākoties atbilst valsts skolu sistēmai, tas ietilpstot likumdevēja tiesiski politiskajā rīcības brīvībā.
- 13 Arī Eiropas Cilvēktiesību komisija ir atzinusi konfesjonālo privātskolu nozīmi valsts (nekonfesjonālo) skolu sistēmas bagātināšanā, jo īpašais atbalsts ir attaisnojams, it īpaši ņemot vērā ECPAK Pirmā protokola 2. pantu, lasot to kopā ar ECPAK 14. pantu (skat. Eiropas Cilvēktiesību komisija, 1995. gada 6. septembris, *Verein gemeinsam Lernen*, 23419/94).
- 14 Tāpēc, ņemot vērā atbalsta piešķiršanu, noteicoša nozīme ir tam, vai runa ir par konfesjonālu privātskolu, kas pieder likumiski atzītai baznīcai vai reliģiskai organizācijai *PrivSchG* 17. panta izpratnē, vai citu privātskolu. Tāpēc, lai novērtētu jautājumu, vai revīzijas sūdzību iesniegušajai reliģiskajai organizācijai ir tiesības uz atbalsta saņemšanu par lietā aplūkoto privātskolu kā konfesjonālu privātskolu *PrivSchG* 17. panta izpratnē, izšķiroša nozīme lēmuma pieņemšanā ir tam, vai šīs tiesību normas, respektīvi, tiesību normas piemērošana tikai Austrijā likumiski atzītajām baznīcām un reliģiskajām organizācijām atbilst Savienības tiesību aktiem.

1. Par jautājumu par Savienības tiesību aktu piemērojamību (pirmais jautājums)

- 15 Šajā lietā runa ir par revīzijas sūdzības iesniedzējas Vācijā atzītas reliģiskās organizācijas lūgumu piešķirt atbalstu par tās kā konfesjonāli atzītas, Austrijā apvienību reģistrā reģistrētas apvienības pārvaldītu skolu. Šajā privātskolā atbilstoši revīzijas sūdzībā ietvertajam izklāstam tiek uzņemti skolnieki, un viņi maksā skolas naudu, ar ko tiek segtas izmaksas. Revīzijas sūdzības iesniedzēja apvienību, kurā skolnieki mācījās, atbalstīja, piešķirot tai finansiālu atbalstu, nodrošinot mācību materiālus, skolotāju tālākizglītību utt.

- 16 Saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem tiesības uz atbalsta piešķiršanu ir likumiski atzītām baznīcām vai reliģiskām organizācijām par to uzturētajām vai, proti, citu subjektu uzturētajām, taču to atzītām konfesionālām skolām. Tāpēc Vācijā reģistrētā revīzijas sūdzības iesniedzēja par Austrijā apvienības vadīto un tās atzīto konfesionālo privātskolu lūdza piešķirt atbalstu.
- 17 Šādā situācijā rodas jautājums par Savienības tiesību aktu piemērojamību. Revīzijas sūdzības iesniedzēja šajā ziņā atsaucas uz pakalpojumu sniegšanas brīvību LESD 56. un nākamo pantu izpratnē.
- 18 Tiesa jau vairākkārt ir nospriedusi, ka izglītības iestāžu piedāvātie kursi, kas galvenokārt tiek finansēti no privātajiem līdzekļiem, kuri nenāk no paša pakalpojuma sniedzēja, ir pakalpojumi, un šo iestāžu mērķis tāpat ir piedāvāt pakalpojumus par atlīdzību. Nav vajadzīgs, lai šo privāto finansējumu nodrošinātu galvenokārt skolēni vai viņu vecāki, jo darbības saimnieciskais raksturs nav atkarīgs no tā, ka par pakalpojumu maksā tas, kurš to saņem (Tiesas spriedumi, 2018. gada 6. novembris, *Scuola Elementare Maria Montessori Sri* u.c., no C-622/16 P līdz C-624/16 P, 105. punkts, ECLI:EU:C:2018:873, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, 48. un 49. punkts, ECLI:EU:C:2017:496, 2007. gada 11. septembris, Komisija/Vācija, C-318/05, 69. un 70. punkts, ECLI:EU:C:2007:495, 2007. gada 11. septembris, *Schwarz* un *Gootjes-Schwarz*, C-76/05, 40. un 41. punkts, ECLI:EU:C:2007:492). Tas pats tomēr neattiecas uz kursiem, ko nodrošina dažas valsts izglītības sistēmā ietilpstošas iestādes un kas pilnīgi vai daļēji tiek finansēti no valsts līdzekļiem. Proti, izveidojot un uzturot šādu valsts izglītības sistēmu, kas finansējumu galvenokārt saņem no valsts budžeta, nevis no skolēniem vai viņu vecākiem, valsts nevēlas iesaistīties darījumos par atlīdzību, bet īsteno savus pienākumus pret iedzīvotājiem sociālajā, kultūras un izglītības jomā (skat. vēlreiz Tiesas spriedumus, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, 50. punkts, ECLI:EU:C:2017:496, 2007. gada 11. septembris, *Schwarz* un *Gootjes-Schwarz*, C-76/05, 39. punkts, ECLI:EU:C:2007:492).
- 19 Šajā lietā – arī, ja Administratīvā tiesa šajā ziņā nav izdarījusi nekādus konstatējumus –, ņemot vērā revīzijas sūdzības iesniedzējas sniegtās ziņas, ir jāpieņem, ka attiecīgā skola galvenokārt tiek finansēta no privātiem līdzekļiem; šajā lietā pakalpojuma esamība būtu jāapstiprina.
- 20 Šo pakalpojumu Austrijā sniedz Austrijas apvienība, un šajā ziņā tam nav pārrobežu raksturs. Vienīgais secināmais pārrobežu elements varētu būt tikai tas, ka Vācijā reģistrētā un tur atzītā revīzijas sūdzību iesniegusī reliģiskā organizācija, kas pati nav pakalpojumu sniedzēja, (pieņemamā veidā) iesniedza lūgumu par atbalsta piešķiršanu par tās kā konfesionālu atzīto privātskolu saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem. Administratīvajai tiesai šķiet strīdīgi tas, vai lietā pārrobežu pakalpojuma aspektā vispār ir notikuši fakti, kuriem ir nozīme no Savienības tiesību viedokļa. Par šādiem faktiem Tiesa – ciktāl zināms – vēl nav paudusi viedokli.

- 21 Šajā kopsakarā rodas arī jautājums par to, vai revīzijas sūdzību iesniegusī reliģiskā organizācija var atsaukties uz pakalpojumu sniegšanas brīvību, lai panāktu vienlīdzīgu attieksmi līdzās Austrijā atzītām baznīcu un reliģisko organizāciju konfesionālajām privātskolām, kas tieši neveic pakalpojumu sniegšanas darbības izklāstītās judikatūras izpratnē, jo tās vismaz lielākoties tiek finansētas no valsts līdzekļiem. Citiem vārdiem: vai revīzijas sūdzību iesniegusī reliģiskā organizācija var atsaukties uz pakalpojumu sniegšanas brīvību, lai panāktu vienlīdzīgu attieksmi līdztekus subjektiem, kas nesniedz pakalpojumus?
- 22 Turklāt ir jāvērtē, vai LESD 17. pants liedz piemērot Savienības tiesību aktus šajā situācijā. Proti, šajā lietā aplūkotās izglītības iestādes gadījumā runa ir par privātskolu, kuru reliģiskā organizācija ir atzinusi par “konfesionālu”.
- LESD 17. pantā ir paredzēts, ka Savienība respektē un neskar baznīcu un reliģisko organizāciju vai apvienību statusu, kas noteikts dalībvalstu tiesību aktos.
- 23 Nešķiet neiespējami tas, ka atbalsta piešķiršana likumiski atzītu baznīcu un reliģisko organizāciju konfesionālajām privātskolām tiek vērtēta kā tādu attiecību starp dalībvalsti un baznīcām, reliģiskām apvienībām vai organizācijām reglamentācija, pret kurām Savienībai ir neitrāla attieksme (skat. šajā nozīmē ģenerāladvokāta M. Bobeka [M. Bobek] apsvērumus 2018. gada 25. jūlija secinājumos lietā *Cresco Investigation GmbH*, C-193/17, 24. punkts, ECLI:EU:C:2018:614).
- 24 Lietās par vienlīdzīgu attieksmi pret profesionālām darbībām baznīcu un līdzīgu organizāciju ietvaros Tiesa jau ir nospriedusi, ka LESD 17. pants – lai arī tajā patiešām ir pausta Savienības neitralitāte attiecībā uz to, kā dalībvalstis organizē savas attiecības ar baznīcām un reliģiskajām organizācijām vai kopienām, – nav tāds, kas neļautu veikt piemērojamajā ES direktīvā minēto kritēriju ievērošanas efektīvu pārbaudi tiesā (skat. Tiesas spriedumus, 2018. gada 11. septembris, *IR*, C-68/17, 48. punkts, ECLI:EU:C:2018:696, 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger*, C-414/16, 58. punkts, ECLI:EU:C:2018:257). Arī saistībā ar atvaļinājuma tiesisko regulējumu Lielajā piektdienā Tiesa ir nospriedusi, ka LESD 17. panta sekas nav tādas, ka atšķirīga attieksme, kas ir paredzēta valsts tiesiskajā regulējumā, saskaņā ar kuru konkrētiem darba ņēmējiem tiek piešķirta brīvdiena, lai viņi varētu atzīmēt reliģisku svētku dienu, neietilpst piemērojamās direktīvas piemērošanas jomā (skat. Tiesas spriedumu, 2019. gada 22. janvāris, *Cresco Investigation GmbH*, C-193/17, 30. un nākamie punkti, ECLI:EU:C:2019:43).
- 25 Taču, pamatojoties uz šo judikatūru un argumentāciju secinājumos lietā *Cresco Investigation GmbH* (25. un 26. punkts), iesniedzējtiesas ieskatā ir jāsecina, ka pat LESD 17. panta piemērojamība šajā lietā nenozīmētu, ka nebūtu jāpārbauda valsts tiesību normu par atbalsta piešķiršanu konfesionālajām privātskolām atbilstība Savienības tiesību aktiem, it īpaši vienlīdzīgas attieksmes principam.

- 26 Tāpēc saistībā ar pirmo prejudiciālo jautājumu būtu jāvērtē, vai LESD 17. pants patiešām ir jāpiemēro tādā situācijā kā šī un, ja atbilde ir apstiprinoša, kā tas ietekmē Savienības tiesību aktu piemērošanu.

2. Par jautājumu par pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu (otrais jautājums)

- 27 Ar LESD 56. pantu nav pieļaujama jebkāda valsts tiesību aktu piemērošana, kas pakalpojumu sniegšanu starp dalībvalstīm padara grūtāku par pakalpojumu sniegšanu tikai vienas dalībvalsts teritorijā. Saskaņā ar Tiesas judikatūru LESD 56. pantā ir prasīts novērst jebkādas pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumus, kas noteikti tādēļ, ka pakalpojumu sniedzējs ir reģistrēts citā dalībvalstī, nevis dalībvalstī, kurā tiek sniegts pakalpojums. Pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumi ir valsts pasākumi, ar kuriem tiek aizliegta, traucēta vai padarīta mazāk pievilcīga šīs brīvības izmantošana (skat. Tiesas spriedumu, 2018. gada 22. novembris, *Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank AG*, C-625/17, 28. un 29. punkts, ECLI:EU:C:2018:939).
- 28 Šajā sakarā rodas jautājums par to, vai tikai fakts, ka revīzijas sūdzību iesniegušajai reliģiskajai organizācijai – pretēji Austrijā atzītajām reliģiskajām organizācijām – nav tiesību uz atbalsta piešķiršanu, jau nozīmē pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu, jo pakalpojumu sniegšanas brīvības īstenošana šādi varētu būt mazāk pievilcīga. Principā nav konstatējami juridiski šķēršļi tam, lai reliģiskā organizācija dibinātu privātskolu vai attiecīgi lai par “konfesionālu” privātskolu tiktu atzīta privātskola, kuru vada nevis reliģiskā organizācija, bet gan apvienība. Taču galvenā atšķirība ir tiesību uz tāda atbalsta piešķiršanas neesamību, kas izpaužas kā mācību plāna izpildei nepieciešamo skolotāju darba vietu finansēšana.
- 29 Jomā, uz kuru neattiecas saskaņošana Kopienas līmenī, pieņemts valsts tiesiskais regulējums, kas vienādi tiek piemērots visām attiecīgajā dalībvalstī reģistrētajām personām vai uzņēmumiem, lai gan tam ir brīvu pakalpojumu apriti ierobežojoša iedarbība, var būt pamatots, ja tā pamatā ir primāri vispārējo interešu apsvērumi un šīs intereses jau netiek aizsargātas ar tiesību normām, kuras ir piemērojamas pakalpojumu sniedzējam dalībvalstī, kurā tas ir reģistrēts, un ciktāl tas ir piemērots, lai nodrošinātu – nepārsniedzot nepieciešamo – ar to sasniedzamā mērķa sasniegšanu (Tiesas spriedums, 2015. gada 11. jūnijs, *Berlington Hungary* u.c., C-98/14, 58. un nākamie punkti, ECLI:EU:C:2015:386).
- 30 Ja Tiesa *PrivSchG* 17. panta 1. punktā ietverto Austrijas tiesību normu uzskatītu par diskriminējošu, tiesību normas pamatojuma un samērīguma vērtējumam tiek norādīts uz šajā ziņā nozīmīgajiem lietās materiāliem. Tajos ir minēts:

“Ar IV nodaļas tiesību normām tiek īstenota jau ilgi pieprasītā atbalsta piešķiršana konfesionālajām privātskolām. Kā jau tas ir izklāstīts šī paskaidrojošā ziņojuma ievadā, IV nodaļas noteikumi satura ziņā atbilst konkordāta, par kuru šobrīd norit

sarunas starp Svēto Krēslu un Austrijas federālo valdību, noteikumiem par katoļu skolām.

IV nodaļā ir A sadaļa “Atbalsta piešķiršana konfesionālām privātskolām” un B sadaļa “Atbalsta piešķiršana pārējām privātskolām”. Kamēr likumiski atzītajām baznīcām un reliģiskajām organizācijām par to konfesionālajām privātskolām tiek atzītas tiesības uz atbalsta piešķiršanu 18. pantā sīkāk aprakstītajā apmērā, šādas tiesības nekonfesionālajām privātskolām nav paredzētas (skat. 21. pantu). Šī atšķirīgā attieksme pret konfesionālajām un nekonfesionālajām privātskolām nav jāuzskata par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, jo valsts skolas konfesijas ziņā ir neitrālas un tāpēc konfesionālās privātskolas papildina valsts skolu izglītības sistēmu, kas vecākiem ļauj brīvāk izvēlēties viņu reliģiskajai pārliecībai atbilstošu bērnu audzināšanu. Papildus ir jānorāda, ka attiecībā uz katoļu privātskolām, pamatojoties uz konkordāta noteikumiem, ir konstatējamas arī starptautiskas Austrijas saistības, saskaņā ar kurām šādas tiesības ir jāparedz. Ņemot vērā vienlīdzīgu attieksmi pret likumiski atzītajām baznīcām un reliģiskajām organizācijām, tiesībām vienādā veidā ir jābūt paredzētām arī citām likumiski atzītajām baznīcām un reliģiskajām organizācijām.”

- 31 *BekGG* grozījumu ar *BGBI. I Nr. 78/2011* komentāros par 11. pantu, kurā ir runa par atzīšanu saskaņā ar *AnerkennungsG*, ir norādīts šādi:

“[...] Netiešie valsts atbalsta pasākumi attiecībā uz baznīcām un reliģiskajām organizācijām tiek veikti, jo tās ar savu darbību veicina ne tikai to sekotāju, bet visu cilvēku labklājību. Šie pasākumi, no vienas puses, nav taustāmi, taču, no otras puses, daudzās jomās arī ļoti konkrēti, it īpaši labdarības, veselības un izglītības jomā. Tomēr nemateriāla iedarbība ir jūtama tikai tad, ja grupai ir zināms lielums un tās darbība neattiecas tikai uz tās tiešajiem sekotājiem vai sniedz labumu arī citiem. Tiek pieņemts, ka pozitīva iedarbība, kas sniedzas ārpus kopienas biedru loka, likumā paredzētā dalībnieku minimālā skaita gadījumā ietilpst nemateriālajā jomā.

BekGG 11. pantā ir paredzēti priekšnosacījumi, lai baznīcu vai reliģisko organizāciju varētu atzīt par tādu, kas ir likumiski atzīta saskaņā ar *Anerkennungsgesetz 1874 (AnerkG)*. Likumiski atzītas baznīcas vai reliģiskās organizācijas statusa iegūšana ir saistīta ar tiesībām un pienākumiem, un visaptverošākais pienākums ir ticības mācības pasniegšana. Jau *AnerkG* 5. pantā ir runa par pietiekamu līdzekļu prasību reglamentētas ticības mācības nodrošināšanai, un tāpēc tiek prezumēts pienākums to pasniegt. Šis pienākums šobrīd it īpaši izriet no *B-VG [Bundesverfassungsgesetz, Federālās konstitūcijas]* 14. panta 5.a punktā paredzētā Austrijas skolu pienākuma iemācīt bērniem un jauniešiem būt spējīgiem, ņemot vērā reliģiskās vērtības, uzņemties atbildību par sevi, citiem, vidi un nākamajām paaudzēm. Ticības mācības pasniegšana ir baznīcu un reliģisko organizāciju iekšēja lieta, un tāpēc atbilstoši *StGG 1867* to var darīt tikai baznīcas un reliģiskās organizācijas. Lai šādu izglītības piedāvājumu varētu nodrošināt arī *B-VG* 14. panta 5.a punktā paredzētajā, iespējami augstākajā līmenī, ir nepieciešams pietiekams skaits kvalificētu

skolotāju. Skolotājiem šajā ziņā nepieciešamās izglītības un tālākizglītības nodrošināšanai pēc vispārējās pieredzes ir nepieciešami vismaz no 10 līdz 20 studenti katrā studiju gadā, jo pretējā gadījumā vidēji ilgā termiņā nevar tikt nodrošināts izglītojošas studiju programmas un tālākizglītības piedāvājums. Ja tiek pieņemts, ka katrā studiju gadā ir tikai 10 absolventi un, ņemot vērā citas profesionālās aktivitātes un prombūtnes laiku, nodarbinātība ilgst 30 gadus, paliek pāri 300 skolotāji. Lai viņus nodarbinātu uz pilnu laiku, saskaņā ar šobrīd spēkā esošajām tiesību normām ir nepieciešamas 6000 mācību stundas nedēļā. Ja pieņem, ka visi vēlas strādāt tikai uz pusslodzi, ir nepieciešamas 3000 skolotāju stundas nedēļā. Pat gadījumā, ja vienā ticības mācības grupā, kurā mācās vienu stundu nedēļā, ietilpst trīs skolnieki, kopā sanāk 9000 skolnieku visās 12 skolas klasēs, tātad 750 skolnieki katrā mācību gadā. Ņemot vērā vidējo paredzamo dzīves ilgumu un vecuma piramīdu, kurā vidējais vecums ir mazāks nekā vispār iedzīvotāju vidū, būtu vajadzīgi apmēram no 30 000 līdz 40 000 sekotāju, lai ticības mācība tiktu nodrošināta ilgtermiņā. Tāpēc vērtība 2 vT [divi no tūkstoša] ir būtiski zemāka par faktiski nepieciešamo un ir pamatojama tikai tāpēc vien, ka var izdarīt pieņēmumu par mazu konfesiju sekotāju koncentrēšanos aglomerācijās, kas nozīmē, ka ir vērojama maza izplatība un izglītības iestādes visā pilnībā nav jāvada tikai konfesijai; drīzāk sinerģijas efektu var panākt ar konfesijas ziņā neitrālu sadarbību vai sadarbību ar valsts iestādēm.

Līdzīga situācija ir konstatējama privātskolu izglītības sistēmā. Lai mācītu pamatskolas klasi, atbilstoši *Rechnungshof* [Revīzijas palātas] norādītajam [...] ir nepieciešami 2,5 skolotāji. Tāpēc saskaņā ar skolotājiem piemērojamo formulu (uz katriem 10 skolniekiem viens skolotājs), kam ir izšķiroša nozīme pamatskolās, ņemot vērā finanšu izlīdzinājumu, katrā pamatskolas klasē ir jābūt 25 skolniekiem. Līdz ar to, ja ir divas paralēlklases, tad katrā mācību gadā ir jābūt 50 skolniekiem. Tā kā lielākajā daļā gadījumu ne visi vienas konfesijas bērni tiek pulcēti vienuviet, ir jāpieņem [pieckārša] prasība attiecībā uz visu Austrijas teritoriju, tātad 250 katrā vecuma grupā. Tā kā paredzamais dzīves ilgums ir aptuveni 80 gadi, tās ir apmēram 20 000 personas visās vecuma grupās. Šajā ziņā pieckāršais skaitlis izriet no skolnieku skaita normālas sadales. Vīnē, piemēram, mācās aptuveni 20 % no visiem Austrijas skolniekiem, t.i., apmēram viena piektdaļa Austrijas skolnieku apmeklē skolas Vīnē; ja pieņem, ka reliģiskās organizācijas bērnu sadalījums ir vairāk vai mazāk līdzīgs iedzīvotāju sadalījumam pa federālajām zemēm, no tā izriet pieckāršā prasība, lai vidēji ilgā termiņā noteiktu skolnieku skaitu sasniegtu vismaz aglomerācijas.

[..]”

- 32 No paskaidrojumiem izrietošais mērķis papildināt valsts skolu izglītības sistēmu ar konfesionālām privātskolām, kurām vecākiem ir jādod iespēja brīvi izvēlēties to reliģiskajiem uzskatiem atbilstošu bērnu audzināšanu, iesniedzējtiesas ieskatā ir primārs vispārējo interešu apsvērums. Tas, ka Austrijā tikai likumiski atzītu baznīcu un reliģisko organizāciju konfesionālām privātskolām ir tiesības uz atbalsta piešķiršanu, palīdz sasniegt mērķi, jo šādās konfesionālās privātskolās, pamatojoties uz atzišanas priekšnosacījumiem (*BekGG* 11. pants), ir lielāks

dalībnieku skaits un tāpēc tas ieinteresē, attiecīgi, lielu daļu iedzīvotāju, kuri šīs skolas potenciāli izvēlas; tas nozīmē, ka var tikt sasniegts papildinātā izglītības piedāvājuma mērķis.

- 33 Vērtējot samērīgumu, ir arī jāņem vērā, vai ir samērīgi Vācijā atzītai reliģiskai organizācijai norādīt uz pieteikuma iesniegšanu par atzīšanu par reliģisko organizāciju Austrijā. Uz minēto iesniedzējtiesas ieskatā ir jāatbild apstiprinoši, jo nepieciešamā reliģiskās organizācijas pastāvēšanas garantija ir jāvērtē atzīšanas procedūrā.
- 34 Tāpēc rodas jautājums, vai, ja ir konstatējams pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums, tas varētu būt pamatots ar īpašiem apsvērumiem un būt samērīgs.

DARBA VERSIJA